

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

คำราชาศัพท์

วันภาษาไทยแห่งชาติ
29 กรกฎาคม

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการจัดลำดับชั้นชั้นในการปกครองอย่างชัดเจน ย้อนกลับไปใน [สมัยสุโขทัย](#) เรามีการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ต่อมาในสมัยอยุธยาที่มีการรับแนวคิดเทวราชาจากขอมและอินเดียมาใช้ในการปกครอง โครงสร้างสังคมแบบมีลำดับชั้นจึงอยู่เคียงคู่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน สะท้อนผ่านมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษาที่ผู้คนใช้สื่อสาร รวมถึงการใช้ ‘คำราชาศัพท์’ ซึ่งเป็นการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบุคคลในแต่ละลำดับชั้นของสังคมนี้ด้วย

คำราชาศัพท์คืออะไร

หากแปลตรงตัว ‘ราชาศัพท์’ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้กับพระเจ้าแผ่นดิน แต่โดยทั่วไปแล้ว คำราชาศัพท์นั้นหมายถึงคำสุภาพที่ใช้ให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลต่าง ๆ การใช้คำราชาศัพท์จึงเป็นการใช้คำให้เหมาะสมกับลำดับชั้นของบุคคล ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระบรมวงศานุวงศ์ พระภิกษุ และสามัญชน ในส่วนของที่มา คำราชาศัพท์แต่ละคำนั้นมีที่มาที่หลากหลาย ทั้งจากคำไทยดั้งเดิม และคำไทยที่รับมาจากภาษาอื่น เช่น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาเขมร โดยคำศัพท์ส่วนใหญ่จะต้องนำมา **ปรับแต่ง** ใหม่ก่อน จึงจะใช้สื่อสารเป็นคำราชาศัพท์ได้

คำราชาศัพท์ใช้กับใครบ้าง

คำราชาศัพท์จะใช้กับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจนถึงสามัญชน แต่จะมีลำดับชั้นของพระราชวงศ์ลดหลั่นกันลงมา ดังนี้

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒. สมเด็จพระราชินีนาถ, สมเด็จพระบรมราชชนนี, สมเด็จพระยุพราช, สมเด็จพระบรมราชกุมารี

๓. สมเด็จพระเจ้าฟ้า

๔. พระบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้า, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า, พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า และสมเด็จพระสังฆราช

๕. หม่อมเจ้า*

โดยบทความนี้จะเน้นเฉพาะการใช้คำราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ โดยจะแบ่งออกเป็น ๓ หัวข้อใหญ่ ๆ ได้แก่

๑. นามราชาศัพท์

๒. กริยารราชาศัพท์

๓. สรรพนามราชาศัพท์

*หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวงจะใช้คำสุภาพเหมือนสามัญชนทั่วไป ไม่ใช่คำราชาศัพท์ในระดับพระราชวงศ์

นามราชาศัพท์

การทำคำนามทั่วไปให้เป็นคำราชาศัพท์จะเติมคำว่า ‘พระ’ เข้าไปเพื่อให้เป็นนามราชาศัพท์ แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ พระบรม พระราช และ พระ

๑. พระบรม + นามทั่วไป เช่น พระบรมราโชวาท (คำสอนของพระราชา) พระบรมราชวโรกาส (โอกาสจากพระราชา) ใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒. พระราช + นามทั่วไป เช่น พระราโชวาท (คำสอนของสมเด็จพระราชินี หรือสมเด็จพระบรม) พระราชนิพนธ์ (ผลงานประพันธ์) ใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินีนาถ สมเด็จพระยุพราช และสมเด็จพระบรมราชกุมารี

๓. พระ + นามทั่วไป เช่น พระเนตร (ตา) พระชานู (เจ้า) ใช้กับลำดับพระองค์เจ้าขึ้นไป

ข้อยกเว้น: ลำดับชั้นหม่อมเจ้าไม่ต้องมีคำว่า 'พระ' นำหน้าคำนาม สามารถใช้คำว่า เนตร ชานู ได้เลย

กริยาราชศัพท์

การสร้างคำราชศัพท์ประเภทกริยาราชศัพท์จะใช้คำว่า 'ทรง' และคำว่า 'เสด็จ' ซึ่งมีหลักการดังนี้
การใช้คำว่า 'ทรง'

๑. ทรง + กริยาธรรมดา เช่น ทรงศึกษา ทรงยินดี

๒. ทรง + นามธรรมดา เช่น ทรงม้า (ขี่ม้า) ทรงเปียโน (เล่นเปียโน) ทรงธรรม (ฟังเทศน์)

๓. ทรง + นามราชศัพท์ เช่น ทรง + พระอักษร (ตัวหนังสือ) = ทรงพระอักษร (อ่าน เรียน เขียน
หนังสือ) ทรง + พระดำริ (ความคิด) = ทรงพระดำริ (มีความคิด)

๔. ทรงมี, ทรงเป็น + นามธรรมดา เช่น ทรงมีทุกข์ ทรงเป็นประธาน ทรงเป็นกรรมการ

*ข้อยกเว้น: ห้ามใช้ทรง นำหน้ากริยาราชศัพท์ เช่น โปรด เสดวย ประสูติ ตรัส พระราชทาน ยกเว้นคำว่า
ผนวช ใช้คำว่าทรงผนวชได้*

การใช้คำว่าเสด็จ

๑. เสด็จ + กริยาธรรมดา เช่น เสด็จไป เสด็จเข้า เสด็จออก

๒. เสด็จ + นามราชศัพท์ เช่น เสด็จพระราชดำเนิน (เดินทาง)

การใช้คำว่าเสด็จมีข้อควรระวังคือต้องมีคำแสดงจุดหมายต่อท้ายเสมอ เช่น เสด็จพระราชดำเนินกลับ
กรุงเทพฯ และคำว่า 'เสด็จพระราชดำเนิน' เป็นคำที่ใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี
นาถ และสมเด็จพระบรมเท้านั้น

สรรพนามราชาศัพท์

ในการสนทนาที่มีการใช้คำสรรพนามแทนตัว เราต้องเลือกใช้คำสรรพนามแทนตัวบุรุษที่ ๑ และสรรพนามแทนตัวบุรุษที่ ๒ ให้เหมาะสม เช่น

สรรพนามบุรุษที่ ๑ (แทนตนเอง)	ใช้กับ
ข้าพระพุทธเจ้า	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรม สมเด็จพระเจ้าฟ้า
เกล้ากระหม่อม (ผู้ชาย) เกล้ากระหม่อมฉัน (ผู้หญิง)	พระองค์เจ้า

สรรพนามบุรุษที่ ๒ (แทนพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์)	ใช้กับ
ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ
ใต้ฝ่าละอองพระบาท	สมเด็จพระบรม
ใต้ฝ่าพระบาท	สมเด็จพระเจ้าฟ้า
ฝ่าพระบาท	พระองค์เจ้า

รู้หรือไม่ว่า? ทำไมสรรพนามแทนตัวพระเจ้าแผ่นดินจึงเป็น 'ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท'

หลายคนอาจคิดว่า 'ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท' แปลว่าใต้ฝ่าเท้า และหมายถึงประชาชนผู้จงรักภักดี แต่จริง ๆ แล้ว 'ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท' เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๒ ใช้แทนตัวพระมหากษัตริย์ว่าแต่... ทำไมเราถึงแทนตัวเจ้านายผู้สูงศักดิ์ด้วยคำว่าฝ่าเท้ากันล่ะ ดูไม่สมเหตุสมผลเลยใช่ไหม ในกรณีนี้ สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ ได้เสนอข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการใช้คำว่า 'ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท' ไว้ในคอลัมน์ไขภาษากับวิพารไว้ว่า

๑. ไม่พูดกับท่านโดยตรง แต่พูดกับผู้อื่นที่อยู่ใต้เท้าของท่านเพื่อแสดงความนอบน้อมอย่างถึงที่สุด หากเราใช้สรรพนามแทนตัวเราว่าผม กระผม ซึ่งมีที่มาจาก 'ผม' อันเป็นส่วนที่สูงที่สุดของร่างกาย แล้วต้องการแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ที่อยู่สูงกว่า ในกรณีนี้เราจะไม่เรียกชื่อท่านโดยตรง และแทนตัวท่านด้วยสิ่งที่อยู่ต่ำสุดของท่าน เช่น ใต้เท้า ใต้ฝ่าพระบาท ใต้ฝ่าละอองพระบาท และใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ดังคำกล่าวที่ว่า "ไม่ยกตนเสมอท่าน"

๒. มาจากพุทธประวัติ ในพุทธประวัติตอนหนึ่งเล่าว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระประยูรญาติในกรุงกบิลพัสดุ์ พระประยูรญาติที่อาวุโสกว่ามีทิฐิมานะ ไม่ยอมแสดงคารวะต่อพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์จึงกระทำอภิเษกด้วยการลอยอยู่นือศีรษะของพระประยูรญาติ ฝ่ามือของจากธุลีพระบาทจึงโปรยปรายตกลงมายังพระเศียรของพระประยูรญาติเหล่านั้น และเป็นที่มาของคำว่า "ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม" นั่นเอง

การใช้คำราชาศัพท์ “ขาพระพุทธเจ้า”

ถ้อยคำที่ใช้ในการกราบบังคมทูล กราบทูล ทูล ด้วยราชาศัพท์ ทั้งทางจดหมาย และควาจา มืองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งก็คือการใช้สรรพนามราชาศัพท์ ซึ่งจะต้องใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ กับบุรุษที่ ๒ ให้เหมาะสมสอดคล้องกัน

๖ ข้าพระพุทธเจ้า

สรรพนามราชาศัพท์ บุรุษที่ ๑ ที่คุ้นเคยกันดีก็คือคำว่า ข้าพระพุทธเจ้า ที่คนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นคำที่ใช้แทนตัวเองหรือแทนตัวผู้พูด เมื่อกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ซึ่งที่ถูกต้องแล้ว ยังใช้แก่เจ้านายพระองค์อื่น ๆ อีก อย่างไรก็ตามมีคนจำนวนไม่น้อยที่นำสรรพนามราชาศัพท์ “ข้าพระพุทธเจ้า” ไปใช้ไม่ถูกต้อง เช่นนำไปใช้แก่พระอนุวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า ซึ่งสรรพนามราชาศัพท์บุรุษที่ ๑ ที่ใช้แก่พระองค์เจ้ามิได้เช่นนั้น คำว่า ข้าพระพุทธเจ้า เป็นสรรพนามราชาศัพท์บุรุษที่ ๑ ที่ใช้แก่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

๖ ไต่ฝ้าละออธงสี่พระบาท

โดยสรรพนามราชาศัพท์บุรุษที่ ๒ ที่ใช้แทนพระองค์ไว้ว่า ไต่ฝ้าละออธงสี่พระบาท คำว่า ข้าพระพุทธเจ้า ยังใช้แก่สมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วย

๖ ไต่ฝ้าละออพระบาท

ซึ่งใช้สรรพนามราชาศัพท์บุรุษที่ ๒ ว่า ไต่ฝ้าละออพระบาท นอกจากนี้คำว่า ข้าพระพุทธเจ้า ใช้แก่พระบรมวงศ์ชั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้า และพระบรมวงศ์ชั้นพระองค์เจ้าที่เป็นพระราชโอรสพระราชธิดาของพระมหากษัตริย์ ซึ่งใช้สรรพนามราชาศัพท์บุรุษที่ ๒ ว่า ไต่ฝ้าพระบาท

ปัจจุบันไม่มีพระบรมวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า ด้วยพระราชโอรสพระราชธิดาในรัชกาลปัจจุบันดำรงพระอิสริยยศชั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้า คำว่า “ข้าพระพุทธเจ้า” ไม่มีแบบแผนให้ใช้แก่พระอนุวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า สรรพนามราชาศัพท์บุรุษที่ ๑ ที่ใช้แก่พระอนุวงศ์ชั้นพระองค์เจ้าที่เป็น “พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้า” และ “พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า” หากผู้กราบทูลเป็นชายใช้ว่า เกลากระหม่อม หากผู้กราบทูลเป็นหญิงใช้ว่า

เกล้ากระหม่อมฉัน โดยสรพนามบุรุษที่ ๒ ใ้ว่า ฝ่าพระบาท และหากเป็นพระอนุวงศ์ชั้นพระองค์เจ้าที่เป็น “พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า” และพระอนุวงศ์ชั้นหม่อมเจ้า

กระหม่อม / หม่อมฉัน

สรพนามราชาศัพท์บุรุษที่ ๑ หากเป็นชาย ใ้ว่า กระหม่อม หากเป็นหญิง ใ้ว่า หม่อมฉัน โดยสรพนามบุรุษที่ ๒ ใ้ว่า ฝ่าพระบาท จะเห็นได้ว่าสรพนามราชาศัพท์จำแนกการใช้คำลดหลั่นกันตามพระอิสริยยศ และพระอิสริยยศศักดิ์ของเจ้านาย จึงควรระมัดระวังและพิจารณาตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การใช้ให้ดีก่อนนำไปใ้

นามราชาศัพท์ (พระบรม, พระราช, พระ)

- พระบรม ใ้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้น เช่น พระบรมราโชวาท , พระบรมมหาราชวัง,
- พระราช ใ้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, สมเด็จพระบรมราชินีนาถ, พระยุพราช, พระบรมราชกุมารี เช่น พระราชวัง พระราชประวัติ พระราชนิพนธ์
- พระ ใ้หน้าหน้าเรียก อวัยวะ, เครื่องใ้ เช่น พระกรรณ พระที่นั่ง พระเชนย พระสหาย เป็นต้น

สรพนามราชาศัพท์

สรพนามราชาศัพท์ คือ คำพูดที่ใ้แทน ผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่ถูกกล่าวถึง หรือ คำที่ใ้แทนชื่อซึ่งต้องใ้ให้เหมาะกับระดับชั้นของบุคคล ดังนี้

สรรพนามราชาศัพท์

สรรพนามราชาศัพท์ คือ

คำพูดที่ใช้แทน ผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่ถูกกล่าวถึง หรือ

คำที่ใช้แทนชื่อซึ่งต้องใช้ให้เหมาะกับระดับชั้นของบุคคล ดังนี้

คำราชาศัพท์	ผู้พูด	ผู้ฟัง	ผู้ที่กล่าวถึง
พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ	ข้าพระพุทธเจ้า	ใต้ฝ่าละอองธุรีพระบาท	พระองค์
พระราชินี พระยุพราช	ข้าพระพุทธเจ้า	ใต้ฝ่าละอองธุรีพระบาท	พระองค์
พระราชวงศ์ชั้นสูง	ข้าพระพุทธเจ้า	ใต้ฝ่าพระบาท	พระองค์
พระราชวงศ์ชั้นรอง	เกล้ากระหม่อม	ฝ่าพระบาท	ท่าน
พระราชวงศ์ชั้นรอง	เกล้ากระหม่อม	ฝ่าพระบาท	ท่าน
ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่	กระผม	ท่าน	ท่าน
พระ	กระผม	พระคุณเจ้า	ท่าน

คำราชาศัพท์ ที่เป็นคำขึ้นต้นและคำลงท้ายในการกล่าวบังคมทูล

ใช้กับ	คำขึ้นต้น	คำลงท้าย
พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ	ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาท ปกเกล้าปกกระหม่อม	ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอ เดชะ
พระราชินี พระยุพราช พระบรมราชกุมารี	ขอพระราชทานกราบบังคมทูล ทราบบฝ่าละอองพระบาท	ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอ เดชะ ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระ กรุณา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
สมเด็จพระเจ้าฟ้า	พระราชทานกราบทูลทราบบฝ่า พระ บาท	ควรมิควรและแต่จะโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม
พระบรมวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า	ขอประทานกราบทูลทราบบฝ่า พระบาท	ควรมิควรและแต่จะโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม
พระอนุวงศ์พระเจ้าบรมวงศ์ เธอและพระวรวงศ์เธอ	กราบทูลทราบบฝ่าพระบาท	ควรมิควรและแต่จะโปรด

กริยาราชศัพท์

คำกริยา เป็นคำที่แสดงอาการหรือการกระทำของบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เกิด รับประทาน นอน เขียน เดิน เล่น หัวเราะ ร้องไห้ ทักทาย คิด ฯลฯ โดยปกติแล้วเราไม่สามารถใช้คำกริยาพื้นฐานเหล่านี้กับพระมหากษัตริย์และบรมวงศานุวงศ์ได้ ในการเรียบเรียงประโยคหรือข้อความ จำเป็นจะต้องเปลี่ยนคำกริยาทั่วไปดังกล่าวให้เป็นคำกริยาราชศัพท์เสียก่อน ซึ่งมีวิธีการเปลี่ยนได้ ๒ วิธี ได้แก่ การเปลี่ยนไปใช้คำกริยาราชศัพท์ที่มีอยู่แล้ว และการเปลี่ยนคำกริยาด้วยการประกอบคำว่า “ทรง” ไว้ข้างหน้าคำกริยา ดังนี้

๑. การเปลี่ยนไปใช้คำกริยาราชศัพท์ที่มีอยู่แล้ว โดยไม่ต้องเติมคำใดๆ เช่น

เสด็จพระราช

ดำเนิน เสดวย ทรง โปรด ทอดพระเนตร กริ้ว พระราชทาน ประทาน ประชวร บรรทม สิ้นพระชนม์ สวรรคต เสดวย ประทับ พระราชทาน เป็นต้น

หมายเหตุ : มีการใช้คำว่า “ทรง” ประกอบหน้าคำกริยาราชศัพท์บางคำ ถือเป็นข้อยกเว้น คือ "ทรงผนวช"

ตัวอย่างที่ 1

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้พรปีใหม่แก่ประชาชน >>> พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน พรปีใหม่แก่ประชาชน

๒. การเปลี่ยนคำกริยาด้วยการประกอบคำว่า “ทรง” นำหน้า เช่น

๒.๑) นำหน้าคำกริยาสามัญ เช่น ทรงเล่น ทรงออกกำลังกาย ทรงพักผ่อน ทรงวาด ทรงกระโดด ทรงหลุม ทรงจูบเลี้ยง ทรงร้องเพลง ทรงรำ ฯลฯ

๒.๒) นำหน้ากริยาราชศัพท์ เช่น ทรงพระประชวร ทรงพระสรวล ทรงพระกรุณา ทรงพระอักษร ทรงพระราชสมภพ เป็นต้น

๒.๓) นำหน้าคำนามสามัญ เพื่อให้กลายเป็นกริยา เช่น ทรงบาตร ทรงมา ทรงศีล ทรงธรรม ทรงดนตรี ทรงกีฬา ทรงเช็กโซโฟน ทรงชอ ทรงจักรยาน ทรงรถ ฯลฯ

๒.๔) นำหน้าคำนามราชาศัพท์

คำกริยาราชศัพท์บางคำ สามารถเปลี่ยนเป็นคำนามราชาศัพท์ด้วยการประกอบคำว่า “พระ” ไว้ข้างหน้า จากนั้นจึงเติมคำว่า “ทรง” เพื่อให้กลับเป็นคำกริยาราชศัพท์อีกครั้ง การเปลี่ยนคำในลักษณะเช่นนี้ ถือเป็นธรรมเนียมนิยมในราชสำนัก เพื่อแต่งศัพท์ให้สละสลวยขึ้น เช่น

คำกริยาราชศัพท์	คำนามราชาศัพท์	คำกริยาราชศัพท์
บรรทม (นอน)	พระบรรทม (การนอน)	ทรงพระบรรทม (นอน)
สุบิน (ฝัน)	พระสุบิน (ความฝัน)	ทรงพระสุบิน (ฝัน)
สรวล (หัวเราะ)	พระสรวล (การหัวเราะ)	ทรงพระสรวล (หัวเราะ)
กันแสง (ร้องไห้)	พระกันแสง (การร้องไห้)	ทรงพระกันแสง (ร้องไห้)
ประชวร (ป่วย)	พระประชวร (การป่วย)	ทรงพระประชวร (ป่วย)

ข้อควรจำ

- คำกริยาคำว่า "เป็น" กับ "มี" ถ้านำหน้าคำราชาศัพท์อยู่แล้วจะไม่ใช่ "ทรง" นำ เช่น เป็นพระราชโอรส เป็นพระราชธิดา มีพระราชดำรัส เป็นต้น แต่ถ้าคำที่ตามหลังเป็นคำสามัญให้ใช้ "ทรง" นำได้ เช่น ทรงเป็นผู้นำ ทรงเป็นดวงใจไทยทั้งชาติ ทรงอยู่เบื้องหลังการถ่ายทาสารคดีชุดนี้ เป็นต้น
- คำที่เป็นกริยาราชศัพท์อยู่แล้วไม่ใช่ "ทรง" นำหน้า เช่น เสด็จ เสวย โปรด ประทับ เป็นต้น
- คำว่า "ไป" "มา" "กลับ" "เข้า" "ออก" "ขึ้น" "ลง" จะใช้คำว่า "เสด็จ" นำหน้า เช่น เสด็จพระราชดำเนินกลับ เสด็จออกจากโรงพยาบาลศิริราช เป็นต้น

๓. การใช้กริยาราชาศัพท์คำว่า “เกิด ตาย ให้”

บุคคล	เกิด	ตาย	ให้
พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ	ทรงพระราช สมภพ	สวรรคต	พระราชทาน
พระราชินี พระยุพราช พระบรมราชกุมารี	ทรงพระราช สมภพ	ทิวงคต	พระราชทาน
สมเด็จพระเจ้าฟ้า (อัครราชกุมารี) สมเด็จพระเจ้าฟ้า	ประสูติ	สิ้นพระชนม์	พระราชทาน ประทาน
เจ้าชั้นรองอื่นๆและสมเด็จพระ พระสังฆราช	ประสูติ	สิ้นพระชนม์	ประทาน
หม่อมเจ้า	ประสูติ	สิ้นชีพิตักษัย ถึงชีพิตักษัย	ประทาน

วิเศษณราชศัพท์

วิเศษณราชศัพท์ ได้แก่ ประติขณวิเศษณ์ (คำขานรับ) ซึ่งต้องใช้ให้เหมาะกับระดับของบุคคล ดังนี้

ระดับของบุคคลที่พูดด้วย	คำขานรับ
พระเจ้าแผ่นดิน พระราชินี	(ชาย) พระพุทธเจ้าข้า พระพุทธเจ้าข้าขอรับ พระพุทธเจ้าข้าขอรับใส่เกล้าใส่กระหม่อม (หญิง) เพคะใส่เกล้าใส่กระหม่อม
พระราชวงศ์ชั้นสูง	(ชาย) พระพุทธเจ้าข้า พระพุทธเจ้าข้าขอรับ (หญิง) เพคะกระหม่อม
พระราชวงศ์ชั้นอนุวงศ์	(ชาย) กระหม่อม ขอรับกระหม่อม (หญิง) เพคะ
ผู้ควรเคารพ	(ชาย) ครับ ขอรับ (หญิง) ค่ะ เจ้าค่ะ

๓.๕ คำที่ใช้กับพระสงฆ์

คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
ฉันท	กิน	ประเคน	ส่งของให้ด้วยมือ
จำวัด	นอน	มรณภาพ	ตาย
ทำวัตร	สวดมนต์	เจริญพร	คำรับเหมือน “ครับ”
อาพาธ	ป่วย	ถวายอดิเรก	สวดมนต์อวยพรพระเจ้าแผ่นดิน
ปลงผม	โกนผม	อาตมา	คำแทนตัวของพระ
สรงน้ำ	อาบน้ำ	โยม	คำที่พระใช้เรียกฆราวาส
นิมนต์	เชิญ (ใช้ในกรณีทั่วไป)	อาราธนา	เชิญ(ใช้ในกรณีขอให้แสดงธรรม)

๓.๖ คำที่ควรทราบเพิ่มเติม

“ทูลเกล้าฯ ถวาย” หมายถึง ถวายของเล็ก ของที่มีน้ำหนักเบา เช่น เงิน สิ่งของ หนังสือ กล้องถ่ายรูป ฯลฯ

“น้อมเกล้าฯ ถวาย” หมายถึง ถวายของใหญ่ ของหนัก เช่น ที่ดิน รถยนต์ เครื่องบิน ฯลฯ

“อาคันตุกะ” หมายถึง แขกเมือง

“ราชอาคันตุกะ” หมายถึง แขกเมืองของพระราชา

“พระราชอาคันตุกะ” หมายถึง พระราชาที่เป็นแขกเมืองของพระราชา

